

Sezonska kontaminacija mleka buternim bakterijama*

Prof. dr. Ivica F. VUJIČIĆ i Mirjana VULIĆ, dipl. inž.,
Poljoprivredni fakultet Novi Sad

Izvorni znanstveni rad — Original Scientific Paper
Prispjelo: 3. 1. 1991.

UDK: 637.112.2*32*

Sažetak

Sezonska kontaminacija mleka bakterijama buterne kiseline istraživana je u uzorcima zbirnog sirovog mleka u toku tri godine — 1987—1989.

Utvrđeno je da je mleko proizvedeno u letnjoj sezoni (april—septembar) značajno manje kontaminirano nego mleko proizvedeno u zimskoj sezoni (oktobar—mart). Broj spora se u mleku letnje sezone kretao od 0 do 200, u proseku 67 spora/l. Spore nisu uopšte nađene u 48% analiziranih uzoraka iz letnjeg perioda. Samo oko 34% uzoraka mleka iz zimske sezone je imalo manje od 2000 spora/l. Sve ostalo mleko, oko 66%, bilo je kontaminirano velikim brojem spora i uopšte nije bilo pogodno za izradu sireva.

Natuknice: Kontaminacija mleka, buterne bakterije, sezonske varijacije.

Uvod

Savremena tehnologija proizvodnje mleka sučeljava se sa nekim specifičnim problemima mikrobiološkog kvaliteta sirovog mleka. Jedan od tih problema, a koji je dobrim delom posledica intenzivne ishrane silažom, jeste česta kontaminacija mleka bakterijama buterne kiseline [Vujičić (1985), Vujičić i Vulić (1989)].

Visoka kontaminacija mleka bakterijama buterne kiseline smatra se limitirajućim faktorom za proizvodnju sireva tipa ementalca, grojera i gaude [Thomé (1953), Vujičić (1964), Vujičić i Milin (1964), Baudouin (1985), Witting (1987)].

Može se pretpostaviti da je to jedan od razloga što do danas nije uspelo uvođenje proizvodnje sireva tipa ementalera u Vojvodini, gde je inače ishrana krava silažom veoma zastupljena (Vujičić i sar., 1987).

Cilj ovog rada bio je da se istraži uticaj sezone na kontaminaciju sirovog mleka bakterijama buterne kiseline u savremenim uslovima proizvodnje mleka u Vojvodini.

Materijal i metod rada

Uzorci zbirnog mleka odabirani su na prijemnoj rampi mlekare Novi Sad u toku 3 godine (1987—1989).

Istraženo je 57 uzoraka, koji su svrstani u dve grupe, prema godišnjim dobima, i to u letnji (april — septembar) i zimski (oktobar — mart) period.

Broj spora buternih bakterija određivan je metodom Weizirl II, (Serres i sar. 1969.).

* Istraživanje je finansirao SIZ za naučni rad SAP Vojvodine 1987—1989. Rad je prikazan na XXVIII. simpozijumu mlekarske industrije, Opatija, 1990.

Rezultati

U Tabeli 1. prikazani su rezultati po sezonama za broj spora bakterija buterne kiseline u istraživanim uzorcima mleka. Može se zapaziti da je broj spora buternih bakterija bio manji u toku letnjeg perioda u poređenju sa zimskim periodom. U letnjem periodu, u proseku, broj spora buternih bakterija iznosio je 67, u poređenju sa 12.665 u zimskom periodu. Maksimalni broj spora u letnjem periodu iznosio je 200, u zimskom čak 70.000.

Broj uzoraka u kojima su nađene spore buternih bakterija u letnjem periodu bio je 11 odnosno 48% od broja istraženih uzoraka u tom periodu. U zimskom periodu u svim uzorcima utvrđene su spore buternih bakterija, pri čemu je minimalan broj bio 700 spora/l. Od broja istraženih uzoraka u ovom periodu bilo je 12 uzoraka odnosno 34% sa brojem spora koji je bio manji od 2000 spora/l.

Tabela 1. Buterne bakterije u mleku (broj spora u l)
Table 1. Butyric Bacteria in milk (spores per liter)

Sezona Season	Prosjek ± st. greška Mean ± st. error	Standardna devijacija Standard Deviation	Minimum Minimum	Maksimum Maximum
Letnja Summer	67 ± 8,2	60	0	200
Zimska Winter	12.665 ± 2.240	13.064	700	70.000

Diskusija

Pošto se buterne bakterije ne razmnožavaju u sirovom mleku (Goudkov i Sharpe, 1965), to se može zaključiti da njihov broj zavisi od same kontaminacije, a ne njihovog množenja u toku čuvanja. Neka ranija ispitivanja uticaja silažne ishrane na opšti mikrobiološki kvalitet mleka i na broj buternih bakterija u mleku pokazuju da se broj bakterija buterne kiseline kod nisko kontaminiranog mleka kreće od 2×10^3 do 6×10^3 , a kod jako kontaminiranog mleka od 10×10^3 do 10×10^4 spora/l mleka pri silažnoj ishrani (Carbone, 1959). Bergman i sar. (1954) i Baudouin (1985) navode istraživanja iz Finske, gde se posebnom tehnologijom siliranja obezbeđuje nizak broj buternih bakterija u silaži, a tako dobijeno mleko u 61,7% slučajeva ima manje od 400 spora buternih bakterija u litri mleka. Normativi koji se danas koriste u Finskoj su između 1.500 i maksimalno do 2.000 spora/l. Kad je kontaminacija mleka buternih bakterija veća od tih granica, mleko se uopšte ne koristi za izradu sireva (Witting, 1987). Prema istom izvoru, u Finskoj se obično u zimskom periodu postiže mleko kontaminirano u proseku sa 900 spora/l, a u letnjem 200 spora/l.

Iz drugih literarnih izvora [(Thomé (1952), Vujičić (1964))] može se zaključiti da, ako mleko ima manje od 100 spora/l, ne dolazi do nadimanja sireva tipa ementalca, a ako je njihov broj od 100 do 1000, onda se nadimanje može očekivati u oko 10% slučajeva.

Rezultati naših istraživanja pokazuju da mleko dobijeno u letnjem periodu ima manji broj spora buternih bakterija od normativa (1000 spora/l), pri čemu 48% uzoraka nije uopšte sadržalo spore buternih bakterija. To znači da bi se takvo mleko moglo koristiti za izradu sireva tipa ementalca bez rizika od 10%. U mleku u zimskom periodu samo u 34% uzoraka utvrđeno je da bi mleko moglo da se koristi uspešno za proizvodnju sireva, jer je sadržalo manje od 2000 spora/l. Veća količina mleka u toj sezoni je bila uopšte neupotrebijiva za sirarstvo, a samo 34% moglo se koristiti za izradu sireva tipa ementalca.

Zaključci

1. Prosečan broj spora buternih bakterija u litri je visok kod mleka zimskog perioda i iznosio je 12.665, sa variranjem od 700 do 70.000, dok je taj broj mnogo niži kod mleka letnjeg perioda i iznosi 67 sa variranjem od 0 do 200 spora/l.

2. U svim uzorcima istraženog mleka u letnjem periodu broj spora buternih bakterija je bio ispod 1000 spora/l, odnosno u 48% uzoraka uopšte nisu utvrđene buterne bakterije te je to mleko bilo pogodno za preradu u sireve tipa ementalca bez rizika ili sa rizikom ispod 10% za kasno nadimanje u toku zrenja.

3. U mleku zimskog perioda utvrđeno je samo u 34% da se mleko moglo uspešno koristiti za proizvodnju sireva, jer je sadržaj spora bio manji od 2.000 spora/l. Ostalo mleko nije bilo pogodno za sirarstvo, a samo 34% moglo se koristiti za izradu sireva tipa ementalca.

SEASONAL CONTAMINATION OF MILK WITH BUTYRIC BACTERIA

Summary

Seasonal contamination of milk with Butyric Bacteria was examined in bulk milk over three years, 1987—1989.

It was found that milk produced in summer season (April—September) was considerably less contaminated than milk of winter season (October—March). Spore counts in summer milk were varying from 0 to 200, mean 67 per liter, and in winter milk from 700 to 70.000, mean 12.665 spores per liter. Spores have not been detected in 48% analyzed samples of summer milk. Only about 34% samples of winter milk had less than 2.000 spores per liter. About 66% of samples contained higher number of spores and were unsuitable for cheesemaking.

Additional index words: Contamination of milk, Butyric Bacteria, Seasonal variation.

Literatura

- BAUDOIN, P. (1986): Finish solution to butyric acid bacteria. **Production Laitiere Moderne** 139, 70—75 (DSA 48, 4637).
- BERGMANN, T., ANDERSSON, O., JOOST, K. (1954): Käse Versuch mit Milch von Kuehen, die mit AIV-Futter aufgezogen wurden. **Manuale Lactis**, II Folge, Klasse 50, 33. Verlag H. K.

- CARBONE, E., EMALDI, G. C. (1959): L'influence du foin-silage sur la microflore du lait et sur le gonflement butyrique du fromage »grana«. XV International Dairy Congress, London, Vol. I. 253—257.
- COUSINS, C. M., BRAMLEY, A. J. (1983): The microbiology of raw milk. In: Robinson R. K. (Ed): Dairy Microbiology, Appl. Sci. Publisher, London, pp 119—163.
- GOUDKOV, A. V., SHARPE, M. E. (1965): Clostridia in dairying. *J. Appl. Bact.* 28 (1) 63—73.
- SERRES, L., AMARIGLIO, S., PERTANSXIENE, D. (1969): Controle de la qualité des produits laitiers. Tome II. Ministère de l'agriculture. Direction des services vétérinaires.
- THOMÉ, K., SWARTLING, P. (1953): Influence of silage quality on cheesemilk and cheese quality. XIII Internationale Dairy Congress 2 69—75.
- VUJIČIĆ, I. F., MILIN, S. (1964): neke osobine bakterija buterne kiseline. *Mljekarstvo* 14 (5) 1—23.
- VUJIČIĆ, I. F. (1964): Uticaj silažnog mleka na kvalitet sireva, *Mljekarstvo* 14 101—106.
- VUJIČIĆ, I. F., (1985): Mljekarstvo, I deo. Naučna knjiga.
- VUJIČIĆ, I. F., BAČIĆ, B., ŠKRINJAR, M., MASLOVARIĆ, B., VULIĆ, M., STOJANOVIĆ, E. (1987): Higijenski kvalitet mleka u Vojvodini. »Zbornik radova« br. 15. Institut za stočarstvo, Novi Sad. (1987), *Mljekarstvo* 37 (10) 299—304.
- VUJIČIĆ, I. F., VULIĆ, M. (1989): Uticaj silažne ishrane na mikrobiološki kvalitet mleka. *Savremena poljoprivreda* 37 (7—8) 313—317.
- WITTING, O. (1987): Un debut de diversification de la production fromagere en Finland. *Technique Laitière et Marketing*. No. 1022, 36—39.
-

12. do 17. listopad 1991.

ANUGA U Kölnu.

Svjetska tržnica prehrane.

---

26. do 30. listopad 1991.

FOOD and DAIRY EXPO 91 u Chicago (USA).

---

2. do 6. listopad 1991.

EXPOLACTEA u Torrelavega (Španjolska)

Međunarodni sajam mljekarskog sektora
